

Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi Teataja

Nr. 2.

10. veebruaril 1933.

Nr. 2.

- Hariduse- ja sotsiaalministri tervitussoovid Eesti Vabariigi XV aastapäevaks.
- Hariduse- ja sotsiaalministri juhtnõõrid esiajalooliste vallasmuinasvarade inventeerimise ja alalhoidmise kohta.
- Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse 1933 a. 23. jaanuari ringkiri nr. 32542 maa- ning linnakoolivalitsustele, vähemusrahvuste kultuurvalitsustele ja koolide juhatajatele Eesti Vabariigi iseseisvuse 15-da aastapäeva pühitsemise kohta.
- Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi 1933 a. 4. veebruari ringkiri nr. 32602 koolivalitsustele, vähemusrahvuste kultuurvalitsustele, koolinõunikudele ning kesk- ja kutsekoolide juhatajatele kesk- ja kutsekoolide õpperaamatute asjas.
- Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt kesk- ja kutsekoolidele tarvitamiseks soovitatud ja lubatud õpperaamatute nimestik.
- Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse 1932 a. 20. detsembri ringkiri nr. 41520 hambaarstimise alal vastavate tehniliste tööde tegemise asjas.
- Hariduse- ja sotsiaalmin. tervishoiu ja hoolekandevalitsuse 1933 a. 17. jaanuari ringkiri nr. 41575 arstitähtede hoidmise kohta apteekides.
- Kinnitusunõukogu 1932 a. 3. detsembri üldkoosoleku otsused.

Hariduse- ja sotsiaalministri tervitused Eesti Vabariigi XV aastapäevaks.

Täna, 24. veebruaril 1933, Eesti rahvas pühitseb XV aasta möödumist oma riikliku iseseisvuse algusest, mis raiuti ajalukku Vabadussõjaga ja kirjutati iga eestlase hinge Eesti Maapäeva manifesti tuliste tähtedega:

„Eestimaa tema ajaloolistes ja etnograafilistes piirides kuulutatakse tänasest peale iseseisvaks demokraatlikuks Vabariigiks. Kõik kodumaa pojad ja tütreid, ühinegem kui üks mees kodumaa ehitamise pühas töös!“

Kas oleme juba suutnud vääriliselt tunda ja mõista, mida uut ja suurt on toonud iseseisvus Eesti rahva elus, mille üle võime ja peamegi olema uhkelt aga tõsiselt rõõmsad?

Rajades oma riigi õiglusele ja seadusele ja vabadusele, Eesti rahvas teostas elukorralduse, mis on kooskõlas tema hingelise ja vaim-

lise omapäraga ja inimsoo arengu kõrgemate aadetega. Demokraatlik üheõiguslik kord on meie rahva hinges kasvanud ja ajavoolus karastatud nõue. See on meie kodudes, isade-emade üheväärilises koostöös võrsunud arusaamine ning mõõdupuu ka üldise elukorralduse ja elukäsituse jaoks. Seega ta on elujõuline ja arenemisvõimeline.

Demokraatlik omariiklus on jäädav monument kõigile rahva poegadele ja tütardele, kes nüüd ja kaugemas minevikus aovalgest hilise ehani on rakendanud oma jõudu kodumaa ehitamise pühas töös, kohusetundest iseenese ning oma laste ja seega ka rahva tuleviku vastu, ja kes oma lastele andnud kaasa sama kohusetunde ning arusaamise eluülesannetest. Seda monumenti ei murra ku raskemadki katsumised, sest Eesti tõug ja tema vaim ei murdu, vaid võidab.

Rahva enese käes on nüüd kõik peremehe-õigused, aga ka kõik peremehe kohustused ning vastutus oma oleviku ja tuleviku eest. Elu on nüüd vaba, elu on inimväärline. Rahvas ja iga kodanik võib näidata, et temas peitub jumalik säde, mis avaldub loovates tegudes kultuuri, majanduselu ja ühiskondliku heaolu arendamisel, maise elu sisustamisel üldse.

Eestis on usu- ja südametunnistuse- ja mõttevabadus. On kõik võimalused selleks, et igaüks saaks anda enesest kõige parema jäädavate väärtuste loomisel. Kõigi loovate jõudude esiletoomine ja rakendamine on võimalik täielikumal määral, kui kunagi varem. Ei ole ülemaid ega alamaid, vaid kõik on üheõiguslikud riigikodanikud, kus mõõduandev on ainult tublidus üheväärilises koostöös kogu rahva-peres ja üksikute rahvuste vahel. Ja riik omalt poolt on abiks neile, kellele vaja tuge ja kaitset, aidates tõsta rahva majanduslikku elujärge, kaitstes ja arendades noorsugu vaimliselt ning kehaliselt tubliks ja teovõimeliseks. Teadus, kunst ja nende õpetus on Eestis vaba. Rahvahariduse edendamine on riigi tähtsamaks ülesandeks. Vabadussõjas anti mõõgaga lõpukuju Eesti iseseisvuse saavutamise suurtööle, mida alustasid juba aastakümnete eest Eesti mehed ja naised, hariduse, teaduse ja kultuuri põllul. See töö on meie rahvariigi tugevamaks aluseks ning kaitsjaks ka tulevikus.

Senised 15 aastat tähendavad rahva vabakssaamist, jõudude virgumist ja sihtide selgumist. Edasi peab minema loovate jõudude korrastamine, kooskõlastamine ja süvendamine, et koguda ikka rohkem ja rohkem töövilja majandusliku ja kultuurielu varasalvedesse.

Olgu Vabariigi aastapäev meile suuremaks rahvapühaks!

Tundku ja teadku sel päeval kõik ametiasutised rohkem kui harilikult, et nemad on aastast aastasse tööl kõige ilusama ülesande juures — rahva teenistuses, et tänu Eesti rahva elujõule ja riigiloomise tahtele võidakse nüüd töötada riiklikkude ülesannete täitmisel ühiskondlikuks eduks ja üldiseks kasuks. Süvenegu see töö aastast aastasse, kandku ikka rohkem ja rohkem jäädavat vilja. Olgu see töö

juhitud tõsisest isamaa-armastusest, julgetest, ausatest ning õilsatest tegudest, avarahingelisest ning kaugelenägevast elukäsitusest. Selleks kohustab möödunud aegade suur pärandus ja vastutus selle hoidmise ning kasvatamise eest.

Eesti riik loodi ja püsib rahva ühisel tahtel, mis on avaldunud raugematus ülesehitamistões pikkade aastate jooksul. Suur võit ehib kõigi ülesehitajate ja vabadusvõitlejate päid kadumatu kroonina. Kaasaegsed vanemapõlve võitlejad rahva hariduse, edu ja iseseisvuse eest annavad täna tõsises teineteise mõistmises ja sügavas tänumeeles Kõigekõrgema ees käe teineteisele ja mõttes ka neile, kes käisid eel ja kelle teod ei ole kustunud manalasse varisemisega. Neile võlgname mitte üksi tänu, vaid kõik.

Noorsugu kasvab nüüd vabas iseseisvas riigis, täisperemeheks oma kodumaa ja iseenese saatuse üle. Seisku noortel kustumatuna meeles, et armastus oma kodumaa ja rahva vastu on suur loov jõud. Õpetus ja kasvatus, mida antakse noortele koolides ja kodus, kõneleb vanemate ja õppejõudude suurest armastusest meie noorsoo vastu, kelle päralt on homme päev. See on virgutanud vanemaid ennastsalgavale tööle, oma jõu, tervise ja isegi elu ohvriktoomisele. Olgu iga noorel silma ees pilt isast ja emast, kes oma last kooli saates ei ole pannud paljuku lõpmata muret, hoolt ja vaeva, mida see nõuab, ja kes oma salajamas südames loodavad, et laps mitte ei kasvaks võõraks oma kodule ja vanematele, ei läheks kaduma oma kodumaale ja rahvale, vaid et temast võrsuks tubli inimene, kes ise suudab seista enese eest, kellele kallis oma kodu ja rahvas, tema minevik, olevik ja tulevik, ja kes isa-isade julguse, teovõime ja kohusetruudusega astub tegelikku ellu, et ise rajada oma elu ja oma paremat võimist mööda teenida ka kodumaad, oma rahvast ja ligemisi. Seisku noortel kustumatuna meeles, et nii nagu omad vanemad on kõige kallimad ja teevad oma lapse heaks kõik, nii ka oma kodu, oma kodumaa ja oma riik on kindlasti parem ja hoolitsemam kui ükski võõras võim.

Kallid koolinoored! Kasvagu teie hinges sügav armastus oma kodumaa vastu ja püsigu teil vankumatult teadmine, et vabas Eesti riigis leidub head mitte vähem kui mujal. Õppides koolis ja kodus, teotsedes koolieas ilusate ülesannete juures noorte kotkastena, skautidena, gaididena, kodutütardena ja mitmesugustes ühingutes ning ringides, — nii mööduvad teie kõige ilusamad aastad. Teie kasvate oma rahva keskel, oma vanemate ja õpetajate hellal hoolitsemisel täisealisteks ja suudate oma elus paljugi korda saata, kui tahate. Ja teie tahate seda! See on teie ühine soov. Olge kõiges oma töös ning ettevõtmises ausad, ustavad ja kohusetruud, püüdes ikka parema poole.

Teadke siis eriti täna, meie rahva suurel rõõmupäeval, et õpetajad ja kasvatajad on teie kõige paremad sõbrad, kes rõõmustavad ühes teiega, aga ka muretsevad teie pärast ja püüavad teile anda seda,

mida teie vajate kõige rohkem igapäevases elus — vaimu ja südameharidust, teadmisi ja oskusi, aga ka armastust oma kodumaa, rahva ja riigi vastu.

Õelge oma isale-emale ja õdedele-vendadele kodus, et olete uhked oma vanemate ja oma rahva üle, kes nii suuri asju korda saatnud, et tahate ka ise suureks saades kindla käega juhtida oma elu, nagu seda tegid vanemad. Tahate ka oma paremat võimist mööda töötada kalli kodumaa, oma rahva ja ligemiste kasuks. Tahate kalliks pidada ja kaitsta Eesti riiki. Tahate suure au sees võimsalt kõrgel hoida meie sinine-must-valget riigilippu, mis viis meie vennad Vabadussõjas kustumata kangelastegudele. Tahate suureks saades töötada ja edasi ehitada elu, kus valitseb vabadus ja õiglus ja kus on leiba ning päikest kõigile.

Kõik Eesti vanad ja noored ütlevad täna oma südames:

„Su üle Jumal valvaku, mu kallis isamaa...“

Tallinnas,

8. veebruaril 1933.

HUGO KUKKE,

Hariduse- ja sotsiaalminister.

AMETLIK OSA.

Hariduse- ja sotsiaalministri juhtnöörid esiajalooliste vallasmuinasvarade inventeerimise ja alalhoidmise kohta.

Alus: Muinasvarade kaitse seadus (RT 111/112—1925) ja Vabariigi Valitsuse määrus riigi materjalsete varade inventeerimise kohta (RT 57—1930).

1. Esiajalooliste vallasmuinasvarade keskseks alalhoiukohaks on Tartu Ülikooli Arkeoloogia Kabinett, kus peetakse ka riiklikude vallasmuinasvarade inventariraamat.

Märkus: Esiajaloolisteks loetakse muinasvarad ajalt kuni aastani 1250 p. Kr.

2. Vallasmuinasvarade inventariraamatusse kantakse peale Arkeoloogia Kabineti enese poolt kogutud ja Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt temale alalhoidmiseks antud minasesemete ka kõik muinasvarad, mis muinasvarade kaitse seaduse § 11 põhjal kuuluvad riigile ja asuvad omavalitsuste või era-muuseumides.

3. Omavalitsuste või era-muuseumidele muinasteaduslikkude kaevamiste ettevõtmiseks annab loa Hariduse- ja sotsiaalministeerium, ära kuulates Muinsusnõukogu arvamise, sel juhul, kui Tartu ülikooli Arkeoloogia Kabinett keeldub kavatsetavaid kaevamisi korraldada.

4. Peale kaevamiste lõpetamist esitavad omavalitsuste või era-muuseumid hiljemalt 2 kuu jooksul täieliku kaevamisaruande ja tehtud muinasleidude nimestiku ühes nende selgete piltidega, tarbekorral ka leitud esemed Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile, kes kogu selle materjali edasi saadab Tartu Ülikooli Arkeoloogia Kabinettile inventeerimiseks käesolevate juhtnõõride punkt 2-e kohaselt. Inventeerimise järele teatab Arkeoloogia Kabinett Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi kaudu kaevamist toimetanud asutisele, kas küsimusesolevad leiud tulevad jätta ülikoolis säilitatavate riiklikkude vallasmuinasvarade komplekteerimiseks või võib neid täielikult või osaliselt deponeerida vastavasse muuseumi.

5. Ka omavalitsuste või era-muuseumide poolt juhuslikult saadud ja muinasvarade kaitse seaduse põhjal riigile kuuluvate muinasesemete nimestikud ja pildid, või vajaduse korral ka esemed ise, tulevad tähendatud asutiste poolt kahe kuu jooksul muuseumisse saamisest arvates esitada Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi kaudu Arkeoloogia Kabinettile inventeerimiseks ja nende alalhoiukoha määramiseks samas korras nagu ette nähtud kaevamistel tehtud leidude puhul. Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile saadetas teadaandes tuleb seejuures tähendada esemete leiukoht, -aeg ja leiusuhted, samuti ka leidja resp. esemete tooja nimi ja elukoht.

6. Kui mõni omavalitsuste või era-muuseumidest soovib trükis avaldada tema poolt kaevamistel või juhuslikult saadud muinasleide, mis otsustatud võtta Tartu Ülikooli Arkeoloogia Kabinetti alalhoitavate riiklikkude kogude komplekteerimiseks, antakse need Arkeoloogia Kabineti poolt pärast inventeerimist vastavale muuseumile ajutiseks kasutamiseks, kuid mitte kauemaks kui kaheks aastaks.

7. Omavalitsuste ja era-muuseumid on kohustatud riigile kuuluvaid muinasleide, mis nendele deponeeritud, korralikult säilitama ja neid identifitseerimise võimaldamiseks nummerdama ning kataloogima Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt nõutava vormi järgi.

8. Kõigi riigile kuuluvate vallasmuinasvarade inventeerimise, kataloogimise ja alalhoidmise üle valvab Hariduse- ja sotsiaalministeerium, kes vajadust mööda teostab vastavate kogude ja raamatute revisjoni, kasutades selleks, kui tarvis, Muinsusnõukogu kaasabi.

Tallinnas, 21. jaanuaril 1933. Nr. 2392.

H. K u k k e,
Hariduse- ja sotsiaalminister.

G. N e y,
Teaduse- ja Kunstiosakonna direktor.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse 1933 a. 23. jaanuari ringkiri nr. 32542 maa- ning linnakoolivalitsustele, vähemusrahvuste kultuurvalitsustele ja koolide juhatajaile Eesti Vabariigi iseseisvuse 15-da aastapäeva pühitsemise kohta.

Käesoleva aasta veebruarikuu 24. päeval pühitseb Eesti Vabariik oma iseseisvuse 15-dat aastapäeva. Selle päeva pühitsemise kohta palub HSM Koolivalitsus õppeasutisi pidada silmas järgmisi juhendeid.

1. Iseseisvuse 15-dat aastapäeva tuleb pühitseda õppeasutistes kõigi õppejõudude ja õpilaste osavõtul. Kuna õpilased on vabad koolitööst 25. ja 26. veebruaril, ei võiks õpilaste kogunemine kooli 24. veebruaril tekitada raskusi. On soovitatav, et koolides, kus ruumid lubavad, ka lastevanemad või vähemalt nende esindajad ja kooliga seotud kohaliku omavalitsuse tegelased võtaksid osa kooli pidulikust aktusest.

2. Õppenõukogudel tuleb hoolitseda, et aktus oleks sisukas ja suure päeva kohane. Aktuse alguses tuleb kanda ette Hariduse- ja sotsiaalministri tervitus, mis toodud käesolevas HSM Teataja numbris. Sellele järgneb riigihümn ja siis aktuse kõne mõne õppejõu poolt. Kõne koostamiseks võib tarvitada koolivalitsuste kaudu koolidele saadetavat kõnekava. Muude sõnaliste kui ka muusikaliste ettekannete valik on koolide õppenõukogude otsustada.

3. Koolides tulevad aktused toimetada kooskõlas teiste kohalikkude korraldustega, et koolid saaksid vastavalt võtta osa ka muust kohalikust iseseisvuse päeva pühitsemise kavast. Välistest pidustus- test ja paraadidest võivad võtta osa vaid kesk- ja kutsekoolide vanemate klasside õpilased, ja sedagi tingimusel, kui nad on soojalt riietatud ja kui külma ei ole üle 10° C järgi.

4. On soovitatav, et kohtades, kus puuduvad seltskondlikud organisatsioonid, kes enda tehtavaks võtaksid iseseisvuse 15-da aastapäeva pühitsemise korraldamise, koolid korraldaksid ka üldisi aktusi. Nende aktuste kava koostavad korraldajad vastavalt kohalikkudele oludele ja võimalustele. Aktuse kõne koostamise hõlbustamiseks saadab HSM Koolivalitsus koolidele samuti kohalikkude koolivalitsuste kaudu kõnekava: „Eesti rahva saavutisi riikliku iseseisvuse ajal“. Korraldavad aga aktuse kohalikud seltskondlikud organisatsioonid, siis palub HSM Koolivalitsus koolide õppejõude olla abiks aktuse korraldamisel, võimaldades selleks tarvitada kooli ruume, edasi andes korraldajaile koolile saadetud materjale aktuse sisustamiseks ja tarviduse korral tegelikult võttes osa ettekannetest.

P. M ä g r a k e n,
Direktor.

J. F e l d m a n n,
Sekretär.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi 1933 a. 4. veebruari ringkiri nr. 32602 koolivalitsustele, vähemusrahvuste kultuurvalitsustele, koolinõunikkudele ning kesk- ja kutsekoolide juhatajatele kesk- ja kutsekoolide õpperaamatute asjas.

Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seaduse (RT 28 — 1929) §§ 20 ja 23 alusel HSM Koolivalitsus paneb maksma järgmised juhendid kesk- ja kutsekoolides tarvitusele võetavate õpperaamatute suhtes.

1. Kesk- ja kutsekoolide õppenõukogud võivad valida ja kohustuslikuks teha õpilastele ainult nende õpperaamatute muretsemise, millised Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi kooliraamatute komisjoni poolt on koolidele tarvitamiseks soovitatud või lubatud.

Kui aga mõnes aines puudub Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi kooliraamatute komisjoni poolt soovitatud või lubatud õpperaamat, siis võib kooli õppenõukogu tarvitusele võtta vastava õpperaamatu HSM Koolivalitsuse sellekohasel loal.

2. Tarvitusel olevat õpperaamatut ei või vahetada uue vastu enne viie aasta möödumist, tarvitusele võtmise ajast arvates, kui see raamat on saadaval.

Tarvituseloleva raamatu järgmise trüki tarvitusele võtmine on lubatud enne viie aasta möödumist ainult siis, kui selle järgmise trüki kasutamine on võimalik koolis ühes eelmise trükiga.

3. Uue õpperaamatu tarvitusele võtmise kui ka tarvituseloleva õpperaamatu vahetamise uue vastu otsustab kooli õppenõukogu vastava aine õpetaja põhjendatud kirjalikul ettepanekul eelmise õppeaasta lõpul.

4. 1932/33 õppeaastal tarvituselolevaid Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi kooliraamatute komisjoni poolt mitte lubatud õpperaamatuid võib kasutada kuni 1934/35 õppeaasta lõpuni. Kui selleks ajaks Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi kooliraamatute komisjoni poolt lubatud õpperaamatuid ei leidu, siis tuleb toimida käesoleva ringkirja p. 1 teise lõike nõude kohaselt.

H. K u k k e,
Hariduse- ja sotsiaalminister.

P. M ä g r a k e n,
Koolivalitsuse direktor.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt kesk- ja kutsekoolidele tarvitamiseks soovitatud ja lubatud õpperaamatute nimestik.

Eesti keel.

1. **A. Saareste.** Valitud Eesti rahvalaulud. Tallinna Eesti kirjastusühisus, Tallinnas 1922 a. (Soovitatud õpperaamatuna. Komisjoni otsus 11. novembrist 1928 a.).

2. **A. J. Möller.** Eesti kirjandus muukeelseile keskkoolidele, I anne. „Noor-Eesti“, Tartus 1930. (Soovitatud. Komisjoni otsus 1. veebruarist 1931 a.).
3. **A. J. Möller.** Eesti kirjandus muukeelseile keskkoolidele, II anne. „Noor-Eesti“, Tartus 1930. (Soovitatud. Komisjoni otsus 22. märtsist 1931 a.).
4. **Eduard Vilde.** Külmale maale. Lühendatud väljaanne koolidele tõlkimiseks vene ja saksa keelde. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1930 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931).
5. **A. J. Möller.** Eesti kirjandus muukeelseile keskkoolidele, III anne. „Noor-Eesti“, Tartus 1931. (Soovitatud. Komisjoni otsus 13. märtsist 1932 a.).
6. **A. J. Möller.** Eesti kirjandus muukeelseile keskkoolidele, IV anne. „Noor-Eesti“, Tartus 1931. (Soovitatud. Komisjoni otsus 13. märtsist 1932 a.).
7. **Elmar Muuk.** Lühike eesti keeleõpetus I, 3 tr. Eesti Kirjanduse Selts, Tartus 1931. (Soovitatud. Komisjoni otsus 13. märtsist 1932 a.).
1 tr. (1927) — soovitatud.
2 tr. (1928) — soovitatud.
8. **Karl Mihkla.** Lühike eesti kirjanduse ülevaade keskkoolidele, I ja II vihk, Tartus 1931 a. (Lubatud. Komisjoni otsus 31. märtsist 1932 a.).
9. **E. Muuk ja M. Tedre.** Lühike eesti keeleõpetus II. 2 tr. Eesti Kirjanduse Selts, Tartus 1931 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 11. sept. 1932 a.).
1 tr. (1930) — lubatud.

Matemaatika.

10. **Gerhard Rägo.** Matemaatika tööraamat keskkoolidele. Algebra II klassi kursus. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1928. (Soovitatud. Komisjoni otsus 18. juunist 1929 a.).
11. **Oskar Pärli.** Ruumi algõpetus, III anne. Stereomeetria. O.-ü. „Noor-Eesti“, Tartus 1927. (Tingimusi soovitatud. Komisjoni otsus 23. maist 1930 a.).
12. **Mag. Albert Borkvell.** Trigonomeetria õpperaamat kesk- ja kutsekoolidele. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1929. (Soovitatud. Komisjoni otsus 23. maist 1930 a.).
13. **Mag. Albert Borkvell.** Logaritmiline liineal. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1929. (Soovitatud keskkoolide raamatukogudele. Komisjoni otsus 23. maist 1930 a.).
14. **Oskar Pärli.** Ruumi algõpetus, I anne, 3 tr. O.-ü. „Noor-Eesti“, Tartus 1930. (Lubatud. Komisjoni otsus 1. veebruarist 1931 a.).

15. **Gerhard Rāgo.** Matemaatika tööraamat keskkoolidele. Algebra I kl. kursus, 2 trükk. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1930 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 1. veebruarist 1931 a.).
1 tr. (1928) — soovitatud.
16. **Gerhard Rāgo.** Matemaatika tööraamat keskkoolidele. Algebra III kl. kursus. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1929. (Soovitatud. Komisjoni otsus 4. maist 1931 a.).
17. **Gerhard Rāgo.** Matemaatika tööraamat keskkoolidele. Analüüsi alged, IV kl. kursus. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1930. (Soovitatud. Komisjoni otsus 4. maist 1931 a.).
18. **Mag. A. Borkvell.** Analüütilise geomeetria õpperaamat keskkoolidele. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1931. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
19. **Oskar Pärli.** Algebra ülesannete kogu I. „Noor-Eesti“, Tartus 1931. (Lubatud. Komisjoni otsus 29. nov. 1931 a.).
20. **Oskar Pärli.** Ruumi algõpetus, II anne, 3 tr. „Noor-Eesti“, Tartus 1931. (Lubatud. Komisjoni otsus 13. märtsist 1932 a.).

Maateadus.

21. **J. Kents.** Eestimaa maateaduse õpperaamat keskkoolide III klassile. 2 täiesti ümbertöötatud ja täiendatud trükk. K.-ü. „Looduse“ kirjastus, Tartus 1928. (Soovitatud. Komisjoni otsus 21. aprillist 1929 a.).
1 tr. (1921 a.) — tingimusi soovitatud.
22. **J. Kents.** Välisilmajaod. Maateaduse õpperaamat keskkoolide I kl. 2 par. tr. K.-ü. „Looduse“ kirjastus, Tartus 1930 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 22. märtsist 1931 a.).
23. **J. Kents.** Euroopa. Maateaduse õpperaamat keskkoolide II kl., 2 tr. „Loodus“, Tartus 1931. (Soovitatud. Komisjoni otsus 31. märtsist 1932 a.).
1 tr. (1925 a.) — tingimusi soovitatud.
24. **Dr. E. Markus.** Maadeteaduslikke ülesandeid koolidele. Euroopa. Tartus 1930. (Soovitatud abiraamatuna õpetajaile ja keskkooli õpilastele. Komisjoni otsus 20. juunist 1932 a.).

Kosmograafia.

25. **J. Lang—D. Rootsmann.** Kosmograafia koolidele ja iseõppimiseks. 1926. (Soovitatud. Komisjoni otsus 11. veebruarist 1928 a.).

Ajalugu.

26. **Hans Kruus.** Eesti ajalugu kõige uuemal ajal I. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1927 a. (Soovitatud keskkooli humanitaar- ja sellele vastavate harudele õpperaamatuks, teistele keskkooliharudele käsiraamatuks. Komisjoni otsus 21. aprillist 1929 a.).
27. **Hans Kruus.** Eesti ajalugu kõige uuemal ajal II. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1928. (Soovitatud samuti kui I jagu. Komisjoni otsus 21. aprillist 1929 a.).
28. **Hans Kruus.** Eesti ajaloo lugemik III. Eesti Kirjanduse Selts, Tartus 1929. (Soovitatud. Komisjoni otsus 22. märtsist 1931 a.).
29. **Paul Hinnov.** Üldajalugu keskkoolidele. Vana aeg. Eesti kirjanduse Selts, Tartus 1931. (Lubatud. Komisjoni otsus 13. märtsist 1932 a.).
30. **E. Asson.** Vana aeg. 5 tr. „Noor-Eesti“, Tartus 1931. (Lubatud. Komisjoni otsus 13. märtsist 1932 a.).

Loodusteadus.

31. **Lang-Erlemann.** Füüsika keskkoolidele. III ja IV jagu. 1926 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 11. veebruarist 1928 a.).
32. **A. Audova.** Inimese anatoomia ja füsioloogia õpiraamat. 2 täiend. tr. „Noor-Eesti“, Tartus 1930 a. (Lubatud. Komisjoni otsus 22. märtsist 1931 a.).
33. **A. Vaga.** Botaanika õpperaamat keskkoolidele. K.-ü. „Looduse“ kirjastus, Tartu 1931 a. (Lubatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
34. **E. Kilkson.** Füüsika praktilised tööd keskkoolis. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus, Tartus 1930 a. (Lubatud abiraamatuks füüsika õpetamisel keskkoolis. Komisjoni otsus 27. sept. 1931 a.).

Majandusteadus ja kodanikuõpetus.

35. **J. Adamson.** Majandusteadus keskkoolidele ja eneseharimiseks. 2 trükk. „Noor-Eesti“, Tartus 1926 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 22. aprillist 1928 a.).
36. **R. Kleis ja R. Rägo.** Majandusteadus ja kodanikuõpetus keskkoolile. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1929. (Lubatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).

Raamatupidamine.

37. **Joh. Tamm.** Raamatupidamise õpetus I ja II anne. K.-ü. „Kool“, Tallinnas 1921 ja Tallinna Eesti k.-ü. kirjastus, 1923. (Tingimusi soovitatud. Komisjoni otsus 22. aprillist 1928 a.).

Saksa keel.

38. **J. Stein ja H. Vachmann.** Saksa keele grammatika. I. Etümoloogia. 3 ümbertöötatud trükk, Tallinnas 1928 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 21. aprillist 1929 a.).
39. **E. Vildenbruch.** Archambauld. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1925. (Soovitatud. Komisjoni otsus 8. sept. 1928 a.).
40. **Paul Keller.** Der Ausflug. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1927 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 8. septembrist 1928 a.).
41. **K. F. Meyer.** Das Amulett. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1925 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 8. septembrist 1928 a.).
42. **P. Rosegger.** Die Harfenspieler. Toimetanud H. Bauer. 2 tr. Tallinna Eesti k.-ü. 1923 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 8. septembrist 1928 a.).
43. **M. Bülov.** Die Glücksuhr von Wölfis. Toimetanud H. Bauer, 2 trükk. Tallinna Eesti k.-ü., 1924. (Soovitatud. Komisjoni otsus 8. septembrist 1928 a.).
44. **H. Hoffmann.** Der Schiffbrüchige. Toimetanud H. Bauer. Tallinna Eesti k.-ü., 1923 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 8. septembrist 1928 a.).
45. **E. Vildenbruch.** Das Orakel. Toimetanud H. Bauer, 2 trükk. Tallinna Eesti k.-ü., 1923 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 8. septembrist 1928 a.).
46. **V. Hauff.** Der Zwerg Nase. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1926 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 8. septembrist 1928 a.).
47. **L. Kreymann.** Die Exzellenz in Zivil. K.-ü. „Loodus“ Tartus 1926 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
48. **Paul Keller.** Der angebundene Kirchturm. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1926. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
49. **P. Rosegger.** Dreihundert vierundsechzig und eine Nacht. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1926 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
50. **Detlev v. Liliencron.** Der Narr. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1926. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
51. **L. Ganghofer.** Der Santrigel. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1926. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
52. **J. Grimm.** Sechse kommen durch die ganze

- Welt. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1925 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
53. **J. Grimm.** Frau Holle. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1926 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
54. **Friedrich Gerstäcker.** Germelshausen. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1926 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
55. **Theodor Fontane.** Drei von dem drittem Garde-Ulanen Regiment. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1926 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
56. Till Eulenspiegels Streiche, bearbeitet von A. Estam. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1925 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).
57. **H. Pezold.** Saksa keele lugemik keskkoolidele I. H. Pezold'i kirjastus „Polyglott“, Tallinn 1931 a. (Lubatud. Komisjoni otsus 31. märtsist 1932 a.).
58. **E. Jaanvärk.** Wissenschaftliche und philosophische Prosa. Lugemik keskkooli viimastele klassidele. „Kool“, Tartus 1932 a. (Lubatud. Komisjoni otsus-26. sept. 1932 a.).

Inglise keel.

59. **Valter Ripman.** A First English Book, 2 trükk. Eesti Kirjanduse Selts, Tartus 1927 a. (Tingimusi soovitatud. Komisjoni otsus 23. märtsist 1930 a.).
60. **H. G. Wells.** The Time Machine, by H. Mutschmann. Tartus 1925 a. (Tingimusi soovitatud. Komisjoni otsus 23. märtsist 1930 a.).
61. **Karl Bruus.** Inglise keele grammatika keskkoolidele ja iseõppijatele. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1929 a. (Soovitatud õpperaamatuks keskkoolile. Komisjoni otsus 16. novembrist 1930 a.).
62. **Thomas Hardy.** The Three Strangers. „Loodus“, Tartu 1928 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 29. nov. 1931 a.).
63. The Elephants Child by Rudyard Kipling. „Loodus“, Tartu 1925. (Soovitatud. Komisjoni otsus 29. nov. 1931 a.).
64. Stories from the Jungle Book by Rudyard Kipling. „Loodus“, Tartu 1926. (Soovitatud. Komisjoni otsus 29. nov. 1931 a.).
65. Little Women by Louis M. Alcott. „Loodus“, Tartu 1925 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 29. nov. 1931 a.).
66. **Oskar Wilde.** The Devoted Friend. „Loodus“, Tartu 1928 a. (Soovitatud. Komisjoni otsus 29. nov. 1931 a.).

Ladina keel.

67. **Anton Herman.** *Scriptores Latini I.* E. Hunti tr., Viljandis 1927 a. (Tingimusi soovitatud. Komisjoni otsus 2. märtsist 1929 a.).
68. **Anton Herman.** *Scriptores Latini II.* E. Hunti tr., Viljandis 1927 a. (Tingimusi soovitatud. Komisjoni otsus 2. märtsist 1929 a.).

Joonistamine ja joonestamine.

69. **L. Sapotzki.** Kujutava geomeetria ja konstruktiivse perspektiivi algõpetus, I anne. Autori kirjastus, Tartus 1929 a. (Lubatud abiraamatuna joonestamise õpetamisel kesk- ja kutsekoolides. Komisjoni otsus 28. juunist 1931 a.).

Kiirkiri.

70. **H. Habermann.** Eesti keelne kiirkiri. K.-ü. „Loodus“, Tartus 1930. (Lubatud. Komisjoni otsus 27. sept. 1931 a.).

Majapidamisõpetus.

71. **Hilda Ottenson.** Aiasaaduste alalhoid. Akadeemil. põllumajandusl. selts, Tartus 1930 a. (Lubatud abiraamatuna naiskutse- ja majapidamiskoolidele. Komisjoni otsus 29. nov. 1931 a.).

Raamatute kohta tehtud otsus on maksev 5 a. jooksul otsuse tegemise päevast arvates.

Tallinnas, 4. veebruaril 1933 a. Nr. 32602.

P. M ä g r a k e n,

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse direktor.

J. F e l d m a n n,

Sekretär.

Hariduse- ja sotsiaalmin. tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse 1932 a. 20. detsembri ringkiri nr. 41520 maa-, linna- ning tervishoiu alal linnaõigustega aleviarstidele hambaarstimise alal vastavate tehniliste tööde tegemise asjas.*)

Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsus teatab Teile Tervishoiu-personaali kutsetegevuse seaduse §§ 10, 30 ja 31 (RT 24 — 1932)

*) See ringkiri on tehtud teatavaks vastavatele asutistele ja isikutele 1932 a. kirjavahetuse tavalises korras. Kuna aga see ringkiri on seoses tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse 1932 a. 4. okt. ringkirjaga nr. 41357, milline on avaldatud HSMT 7 — 1932 a., siis otsustas ministeerium avaldada ka selle ringkirja ajakirjas üldiseks teadmiseks.

ühtlaseks käsitlemiseks ja võimalikkude eksiarmuste ärahoidmiseks, et kuna nimet. seaduse § 10 põhjal on arstidel ning enne selle seaduse maksmahakkamist seaduslikus korras registreeritud hambaarstidel ja dentistidel õigus töötada hambaarstimise alal täies ulatuses ja kuna proteeside, kunsthammade ja hambakroonide valmistamine ning teiste sarnaste tehniliste tööde tegemine kuulub hambaarstimise alla selle arstimise tehnilise osana, siis võivad need isikud (arstid, hambaarstid ja dentistid) teha vastavaid tehnilisi töid abitarvitajatele, kes on pöördunud nende poole abi saamiseks hambaarstimise alal.

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus palub Teid teha see ringkiri teatavaks kõigile hambaarstimise alal tegutsevatele arstidele, hambaarstidele ja dentistidele.

Dr. A. M ö t t u s ,
Direktor.

J. V i s n a p u u ,
Sekretär.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse 1933 a. 17. jaanuari ringkiri nr. 41575 maa- ja linnaarstidele, linnaarsti õigustega aleviarstidele ning jaoskonnaarstidele arstitähtede (retseptide) hoidmise kohta apteekides.

Riigi- ja omavalitsuse asutused kui ka eraettevõtted ja haigekasasad on omale viisiks võtnud apteekide arvete juurde nõuda ka arvetes tähendatud arstitähed, et teostada arvete kontrolli, — olgugi et vastav usaldusarst on arves tähendatud retseptid läbi vaadanud ja arve kinnitanud.

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus peab sellast retseptide nõudmise täitmist apteekide poolt soovimatuks ja maksvatele tervishoiuseadustele vastukäivaks järgmistel põhjustel:

Arstiseaduse §§ 369 ja 374 (VSK XIII k.) nõuab retseptide hoidmist apteegis tõendavate dokumentidena, mida võivad vajada nii järelevalve asutused kui kohtud, aga ka ravivad arstid ja rohuabitartaja ise. Retseptide väljaandmisel arvete lisadeks võivad need retseptid sagedasti kaduma minna, mis Tervishoiu- ja hoolekandevalitsusel olevatel andmetel ka juhtunud on. Niisugune retseptide kaotsimine või apteekidest puudumine võib aga tekitada suuri segadusi nii järelevalves kui ka eksituste puhul ettevõetavatel kohtu uurimistel. Seepärast vastutab apteekide revideerimistel retseptide korralliku hoidmise eest apteegi vastutav juhataja, kes korratuse avastamise puhul võetakse vastutusele.

Teiseks kõneleb retseptide väljaandmise vastu Tervishoiuperonaali kutsetegevuse seaduse § 18 p. 2 (RT 24 — 1932), sest see seaduse paragrahv kohustab rohuteadlasi ja nende abijõudusid hoidma

haige saladusi, ja nad tohivad neid avaldada ainult sel puhul, kui see on nende kohuseks tehtud vastavate seadustega.

Retseptid, sattudes asutustes, ettevõtetes või haigemajades, ühes vastavate arvetega, isikute kätte, kes ei kuulu tervishoiupersonaali hulka ja ei ole seadusega kohustatud hoidma haigete kaasametnikkude või kaasteenijate, või kassaosaliste saladusi ning võivad, lugedes retsetpe, teha oma kaasametnikkude ja -teenijate ning kassaosaliste haiguste kohta asjatundmatusest tingitud ekslikke oletusi; viimased võivad aga kutsuda esile väga mitmesuguseid arusaamatusi.

Eeltoodu põhjal ja silmaspidades, et retseptide väljaandmine arvete juurde ei ole apteekidele seadusega kohuseks tehtud, tervishoiu- ja hoolekandevalitsus palub maa- ja linnaarste kui ka linnaarsti õigustega aleviarste teatada omaavalitsuse administratiiv tegevuse piirkonnas töötavate vabamüügi apteekide juhatajatele, et retseptide lisamine arvete juurde, nii originaalide kui ärakirjade ja signatuuride näol, on keelatud, välja arvatud juhud, kui retseptid esitatakse usaldusarstile, maa-, linna- või aleviarstile ja tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele.

Ühes sellega tuleb apteegijuhatajate tähelepanu juhtida ka sellele, et sagedasti ettetuleval retseptide ärakirjade nõudmisel eraisikute poolt tuleb enne ärakirja väljaandmist selgitada, kas see läheb isikule, kellele retsept on arsti poolt kirjutatud, või mitte, jättes viimasel puhul ärakirja või uue signatuuri väljaandmata, sest Arstiseaduse § 374 põhjal võib anda retseptide ärakirju ainult haige või arsti nõudmisel.

Dr. A. M ö t t u s,
Tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse direktor.

R. V a l l n e r,
Farmatsöidiline inspektor.

KINNITUSNÕUKOGU 1932 A. 3, DETSEMBRI ÜLDKOOS- OLEKU OTSUSED.

Kinnitatud [Hariduse- ja sotsiaalministri poolt 1932 a. 21. dets.

I.

Elmire Toomi kaebus ühistegeliste ja omavalitsuse asutiste ettevõtete töölise kinnitusühisuse vastu arstimise kulude mittetasumise pärast.

3. jaoskonna tööinspektori ringkonna kinnitusamet on esitanud Kinnitusnõukogule kodanik Elmire Toom'i kaebuse ühistegeliste ja omavalitsuse asutiste ettevõtete töölise kinnitusühisuse vastu temale arstimise kulude mittetasumise pärast, ja palub tähendatud ühisuse tegevuse kohta seisukohta võtta. Nimelt on Elmire Toom töötanud P. K. Estonia Kadrina koorejaamas töölisena, missugune koore-

jaam allub haiguste vastu kindlustamiseks Rakvere ühishaigekassale, töö-õnnetuste vastu kinnitamiseks aga ülalnimetatud Kinnitusühisusele, — ja seal töö-õnnetuse läbi viga saanud.

Nagu asjatoimetusest nähtub, on Elmire Toom end ravinud omal kulul, kuid hiljem esinenud kõnesoleva ühisuse vastu nõudmisega, et temale tasutaks tehtud ravimiskulud. Kinnitusühisuse kirjast 5. II 1932 a. III jaoskonna tööinspektorile nähtub, et ühisus keeldub ravimiskulude tasumisest, kuna tema arvates vastav kohustus lasub Rakvere ühishaigekassal ning tööinspektoril polevat mingit õigust olnud juhtida kaebajat nõudmisega kinnitusühisuse poole.

Asja arutanud, leidis Kinnitusnõukogu:

Kinnitusnõukogu on 20. veebruaril 1926 a. päev. V punkti all selgitanud vigasaanu õigusi ravimiskulude nõudmise alal. Vastavas otsuses on tähendatud, et vigasaanu võib arstimise kulusid nõuda oma äranägemise järgi kas haigekassalt või kinnitusühisuselt. Ei ole sellepärast õigustatud kinnitusühisuse arvamus, nagu lasuks tööõnnetuste ravimiskulude tasumise kohustus ainult haigekassal. Ent käesoleval juhul ei lasu haigekassal üldse sarnast ravimise kohustust, sest eelkirjeldatud Kinnitusnõukogu otsus omab jõu neil juhtudel, kui haigekassa on T.T.S. III peat. § 304 põhjal ravimise enda korraldada võtnud. III jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti protokollist 11. maist 1932 a. nähtub, et Rakvere ühishaigekassa ei ole P. K. Estonia Kadrina koorejaama tööliste — Rakvere ühise haigekassa liikmete — ravimiskohustust enda peale võtnud. Viimast asjaolu arvesse võttes peab tunnistama, et P. K. Estonia Kadrina koorejaama tööliste ravimiskulud T.T.S. III peatüki §§ 264, 300, 301 ja 302 alusel on käitise valdaja kanda. Loobub aga viimane ravimiskulude tasumisest, on vigasaanul õigus nende kulude tasumist nõuda T.T.S. IV peat. § 395 alusel vastavalt Kinnitusühisuselt.

Kinnitusnõukogu ei saa aga sundida käitise valdajat või Kinnitusühisust ravimise kulusid tasuma, vaid kaebajal — kui eelmainitud loobuvad vabatahtlikult maksmisest — on võimalus esitada nõudmine üldkohtu kaudu.

Ülaltoodut arvesse võttes Kinnitusnõukogu T.T.S. III peat. § 372 ja Kinnitusnõukogu seaduse §§ 1 ja 12 p. 2 ja 3 alusel otsustab:

III jaoskonna tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsuse puhul 11. maist 1932 a. Elmire Toom'i ravimise kulude mittetasumise asjus anda nimetatud Kinnitusametile juhtnõõriks eeltoodud seletus.